

İMzasız Ücret Ödeme Bordroları, Hıleli Bordro Düzenlenmesi İle Hukukî ve İdarî Sonuçları

1. GİRİŞ

Ücret ödeme bordrosu ve ücret hesap pusulası hukuken işçinin ücret ve ücrete bağlı haklarını, çalışma sürelerini, ücretten yapılan kesintileri gösteren belgedir.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun (VUK) 238 inci maddesi uyarınca ücret bordrosu düzenlenmesi ve yasal kesintilerin gösterilmesi zorunludur. 4857 Sayılı İş Kanununun 37 nci maddesi uyarınca da işçiye, yapılan ücret ödemelerinde ücret tahakkukları ve yasal kesintileri gösteren ücret hesap pusulası verilmesi zorunluluğu bulunmaktadır.

Ayrıca, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 102 nci maddesinin e/5 bendinde, "İşverenler tarafından ibraz edilen aylık ücret tediye bordrosunda; işyerinin sicil numarası, bordronun ilişkin olduğu ay, sigortalının adı, soyadı, sigortalının sosyal güvenlik sicil numarası, ücret ödenen gün sayısı, sigortalının ücreti, ödenen ücret tutarı ve ücretin alındığına dair sigortalının imzasının bulunması zorunludur. Belirtilen unsurlardan herhangi birini ihtiva etmeyen (imza şartı yönünden makbuz mukabilinde veya banka kanalıyla yapılan ödemeler hariç) ücret tediye bordroları geçerli sayılmaz ve her bir geçersiz ücret tediye bordrosu için aylık asgari ücretin yarısı tutarında idari para cezası uygulanır.", hükmü öngörülerek ücret tediye bordrosunda bulunması gereken unsurlar belirtilmiştir.

Yüksek Mahkeme tarafından, işçilerin hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil günü (UBGT) çalışması, fazla çalışma vb. çalışmalar yapması durumunda bu çalışmalar karşılığı hak ettiği ücretlerin ödenmediği ve düzenlenen bordrolarda işveren tarafından sabit/temel brüt çıplak ücretin değişik ücret tahakkuk kalemleri arasında (Fazla çalışma, UBGT, hafta tatili çalışması, prim, ikramiye vb.) bölüştürüldüğü/ paylaştırıldığı hallerde bordrolar hileli olarak kabul edilmektedir.

Bordro hilesinin söz konusu olduğu hallerde, işveren tarafından düzenlenen bordrodaki (fazla çalışma ücreti, hafta tatili çalışması ücreti, UBGT ücreti vb.) tahakkuklar aslında gerçekte bu çalışmaların karşılığı olan ücretler olmayıp, işçinin temel ücretinin bir parçasıdır.

Bu makalenin konusunu, Yüksek mahkemenin bordro hilesiyle ilgili olarak verdiği kararlar ile işverenlerin bu tür eylemlerinin doğurduğu hukuki ve idari sonuçlar oluşturmaktadır.

2. YARGITAY KARARLARINDA BORDRO HİLESİ KABUL EDİLEN HALLER

Yüksek Mahkeme tarafından işçiler, fazla mesai yaptığı, ulusal bayram ve genel tatiller ile hafta tatili günlerinde çalıştığı halde bu çalışmaların karşılığı olan ücretlerin ödenmediği, işveren tarafından düzenlenen bordrolarda fazla mesai, hafta tatili ve ulusal bayram ve genel tatil alacakları tahakkukları bulunmakla birlikte, ödenen toplam miktarın işçinin aylık ücreti olduğu hallerde bordroların hileli olarak düzenlendiğine karar verilmektedir.

Bordroların hileli olduğu hallerde; esas olarak bordrolarda/ücret hesap pusulalarında işçiye fazla çalışma, UBGT çalışması, hafta tatil günü çalışması adı altında gösterilen tutarlar, normal çalışma karşılığı yapılan ödemelerdir.

Yüksek Mahkeme bu durumda öncelikle, sözü edilen çalışmaların yapıldığının her türlü delille (puantaj kaydı, tanık ifadesi) ile işçi tarafından ispat edilmesini, bu çalışmaların ispatlanması halinde ise işveren tarafından ödenip ödenmediğine dikkate etmektedir.

Aşağıda Yargıtay tarafından hükmedilmiş iki ayrı dava sonucunun özeti bulunmaktadır.

“Davacının imzasını içermeyen aylık ücret bordrolarında saat ücreti ile temel ücret hesabı dışında fazla çalışma ve tatil ücreti gibi tahakkuklara yer verilerek davacının banka hesabına yatan tutar ile uyumlu bir tahakkuka gidilmiştir. Davalı işveren işçinin imzasını içermeyen ve her zaman düzenlenmesi mümkün olan bordrolarla temel ücreti bölmek suretiyle diğer işçilik alacaklarının da ödendiği şeklinde bir uygulama geliştirmiştir. İşçinin banka hesabına yapılan ödemelerde maaş açıklaması dışında başka bir bilgiye yer verilmemiştir. Mahkemece aylık 1.717,05 USD ücrete göre davacının fazla mesai (haftada 18 saat üzerinden) ve tatil alacakları hesaplanmalı, bordrolarda aylık 1.717,05 USD üzerinde ödeme bulunan aylar yönünden işverence yapılan ödeme miktarları o dönem muaccel olan fazla mesai ve tatil alacaklarından mahsup edilmelidir. Gerçeği yansıtmayan tahakkuklara itibarla ilgili ayların hesaptan dışlanması bozmayı gerektirmiştir.”¹

“Davalı işyerinde bordro hilesi bulunduğu anlaşılınca, bordro hilesinin söz konusu olduğu hallerde bordrodaki (fazla çalışma ücreti, hafta tatili ücreti gibi) tahakkuklar aslında gerçekte bu çalışmaların karşılığı olan ücretler olmayıp, işçinin temel ücretinin bir parçası olduğundan, bu tahakkuk miktarları hiç dikkate alınmadan sonuca gidilmesi gerekmektedir. Bu nedenle davacının ücreti net 3.000,00 USD kabul edilerek dava konusu alacakların hesaplanması, fazla mesai ve hafta tatili alacağı bakımından davalı tanık beyanlarına davacının aylık 42 saat fazla mesai yaptığı ve ayda iki hafta tatilinde çalıştığı kabul edilerek fazla mesai ve hafta tatili alacaklarının hesaplanması gerekli iken yazılı gerekçe ile hüküm kurulması hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.”²

Yargıtay bordro hilesine ilişkin verdiği kararlarda, yukarıda belirtildiği üzere; işverenliğin temel ücreti hafta tatili çalışması, ulusal bayram ve genel tatil ile fazla çalışma olarak ücret bordrosunda bölmesinin/parçalamasının yanında, işçinin bu çalışmaları da yapmış olması koşulunu aramaktadır. Ancak bu durumda, söz konusu tahakkuk miktarlarını dikkate alınmadan, işyerindeki fiili gerçeklik/maddi olgu üzerinden mahkeme tarafından işçilik alacaklarıyla ilgili olarak hüküm kurulmaktadır.

Yüksek Mahkeme kararları uyarınca, bordro hilesinin öne sürüldüğü hallerde, uyuşmazlığın temelini oluşturan bordro farklılığının işçinin işyerindeki tüm çalışma dönemine ilişkin bordroların detaylı olarak incelenmesi suretiyle, bu bordro farklılığının hangi sebepten kaynaklandığının ve ayrıca süreklilik gösteren bir durum olup olmadığının çözüme kavuşturulması gerekmektedir.³

Bordrolarda ödenecek net tutarların sabit kalmasına rağmen, bordro içeriklerinde bu tutarların brüt çıplak aylık ücret ve fazla çalışma ücreti olarak ayrıştırıldığı tespit edilmesi hali de bordro hilesi kabul edilmekte ve bordrolardaki tahakkukların gerçek durumu yansıtmadığı ve bordro hilesi içerdiği, ek tahakkukların esasında aylık ücretin bir kısmı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.⁴

Uygulamada yine işçinin aylık bazda eksik çalışma günü bulunmasına ve ücretin aylık maktu ücret olmasına karşın, tam aylarda olduğu gibi tahakkuk kalemlerinde bir değişiklik bulunmadığı durumlarda bordro tahakkuklarının gerçeği yansıtmadığı, bordroların hileli olduğu sonucuna varılmaktadır.

¹ Y.9.HD. E.2017/20512, K.2017/8006, KT.08.05.2017

² Y.9.HD. E.2021/12852, K.2022/1015, KT.25.01.2020

³ Prof.Dr.H.Hasi Sümer,Dr.Hasan Kayırgan, İşçilik Alacakları ve Hesaplamaları, Seçkin Yayınları,Ankara2021,2.Baskı.Sf.128

⁴ Y.22.HD.12.03.2019, E.2016/7248, K.2019/5695, T.12.03.2019

Bordro hilesi, bordrolardaki brüt çıplak ücretin amaca göre sürekli değiştirilerek sabitliğini yitirmesi, fazla mesai ödemesi yapılan aylar ile hem fazla mesai ücreti hem de çalışılan ulusal bayram genel tatil ücreti ödenen aylarda mesai saatleri azaltılarak aynı tutarların ödenmesi gibi değişik biçimlerde de kendini gösterebilmektedir.⁵

3. İNCELENEN YARGI KARARLARININ SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Söz konusu davalarda ortak özellik ücret bordrolarında işçi imzasının bulunmamasıdır. Ücret ödeme bordrolarının zamanında imza altına alınmamış olması, bu belgeleri her zaman düzenlenebilir hale getirmektedir. Davalı işverenler, işçinin imzasını içermeyen ve her zaman düzenlenmesi mümkün olan bordrolarla temel ücreti bölmek suretiyle diğer işçilik alacaklarının da ödendiği şeklinde bir uygulama geliştirmiştir.

Her ne kadar 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 102 nci maddesinin e/5 bendinde ücret tediye bordroları ücretin alındığına dair sigortalının imzasının bulunması zorunlu olduğu ancak imza şartı yönünden banka kanalıyla yapılan ödemelerin bu şartı ortadan kaldırdığı hüküm altına alınmış ise de işçi tarafından zamanında imza altına alınmış ücret tediye bordroları/ücret hesap pusulaları, hileli bordro teşebbüslerinin önüne geçecektir.

Dava sonucu diğer alacakların esas ücretten ayrı olarak hesaplanması ile ortaya çıkan ek sigorta primine esas kazançlar için Sosyal Güvenlik Kurumu'na her ay için ek aylık bildirge verilmesi yükümlülüğü doğacaktır. Bununla birlikte gecikme zammı ile sigorta primi tahakkuku ve her bir ay için verilmesi gereken ek bildirgelere yönelik idari para cezası müeyyidesi ile karşılaşılacaktır.

4. SONUÇ

Yüksek Mahkeme tarafından, işçilerin fazla mesai yaptığı, ulusal bayram ve genel tatiller ile hafta tatili günlerinde çalıştığı halde karşılığının ödenmediği; işveren tarafından düzenlenen bordrolarda fazla mesai, hafta tatili günü çalışması ile ulusal bayram ve genel tatil günü çalışması tahakkukları bulunmakla birlikte, ödenen toplam miktarın işçinin aylık ücreti olduğu hallerde bordrolar hileli olarak kabul edilmektedir.

Bordro hilesi bulunan durumlarda, işveren tarafından düzenlenen bordrolarda işçiye fazla çalışma, UBG'T çalışması, hafta tatil günü çalışması vb. adı altında gösterilen tutarlar, normal çalışma karşılığı yapılan ödemelerdir.

Konuyla ilgili olarak yargıya intikal eden davalarda bordroların hileli olarak düzenlendiğinin anlaşılması halinde; bordrodaki (fazla çalışma ücreti, hafta tatili ücreti, UBG'T ücreti vb.) tahakkuklar gerçekte bu çalışmaların karşılığı olan ücretler olmayıp, işçinin temel ücretinin bir parçası olduğundan, bu tahakkuk miktarları hiç dikkate alınmadan sonuca gidilerek, işçilere söz konusu çalışmaların karşılığı olan ücretlerin işverenler tarafından ödenmesi yönünden hüküm kurulacaktır.

İşverenin bordro hilesi olarak tanımlanan uygulamaları hukukun koruması dışında olup, bu şekilde düzenlenen bordro ve ücret hesap pusulaları delil olarak kabul edilmeyecektir.

⁵ 4857 Sayılı Yasa Çerçevesinde İşçilik Alacakları, Fatih Zengin, Adalet Yayınevi, Ankara 2022, Sf.364

Her ne kadar 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 102 nci maddesinin e/5 bendinde ücret tediye bordroları ücretin alındığına dair sigortalının imzasının bulunmasının zorunlu olduğu ancak imza şartı yönünden banka kanalıyla yapılan ödemelerin bu şartı ortadan kaldırdığı hüküm altına alınmış ise de işçi tarafından zamanında imza altına alınmış ücret tediye bordroları/ücret hesap pusulaları, hileli bordro teşebbüslerinin önüne geçecektir.

Dava sonucu diğer alacakların esas ücretten ayrı olarak hesaplanması ile ortaya çıkan ek sigorta primine esas kazançlar için Sosyal Güvenlik Kurumu'na her ay için ek aylık bildirge verilmesi yükümlülüğü doğacaktır. Bununla birlikte gecikme zammı ile sigorta primi tahakkuku ve her bir ay için verilmesi gereken ek bildirgelere yönelik idari para cezası müeyyidesi ile karşılaşılacaktır.

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU EKİBİ

isVerenim.com

